

Andrei Makine

Za času řeky lásky

Sibiřský rodák(1957 Novgorod) sice žije v Paříži, ale že je skvělým dědicem ruské literární tradice je více než jasné. Vybraný text je zcela bez úprav a krácení.

Té zimy jsme si zvykli chodit se koupat společně, Samuraj a já...

I přes své vzezření vesnického kohouta měl dost citlivou osobnost. Přístup dvou blondýnek, když jsme se v létě koupali, mu neunikl. Právě od toho setkání se mnou začal jednat jako se sobě rovným.

Se mnou, kterému bylo v té době pouhých čtrnáct let! A jemu táhlo na šestnáctý. Rozdíl, který mi připadal nekonečný.

Utkin za námi nikdy nechodil a koupal se v lázni, která byla poblíž jeho chalupy. Měl strach, že mu nastydne noha.

Lázeň, kam jsme chodili každou neděli, se od ostatních v ničem nelišila. Stejná malá chalupa rozdělená na dvě nestejně části. Úzký vchod, kde jsme nechávali oblečení a plstěné holínky, a pak čtvercová místnost s lavičkou podél zdi a velká plotna, na níž se ohřívala ohromná litinová nádoba. Nalévali jsme do ní vodu Proudů. Okolo tohoto bazénku se vyvyšovala hromada kamínků, které byly brzy rozpálené a které bylo nutné polévat, aby se místnost ponořila do teplé páry. Nakonec tam bylo takové malé patro ze dvou dřevěných desek, na které jsme se natáhli, nejdřív jeden a potom druhý, zatímco ten druhý vám šlehal záda svazkem jemných březových větviček, namočených do syčící vody. Svazečky se od léta sušily u stropu poblíž vchodu. Jejich listy, nafouklé vařící vodou, zahalovaly celou místnost do své pronikavé vůně.

Ano, byla to lázeň jako každá jiná až na to, že nebyla na konci zeleninové zahrady, ale stranou vesnice, na břehu na místě, kde se Proud vléval do Oleje.

Chalupa byla už řadu let opuštěná. Vyčistili jsme velký litinový bazén, udělali jsme si zásobu svazečků březových větví a opravili jsme propadlé dveře.

Lázeň se stala naším oblíbeným nedělním útočištěm, připravovala prostřednictvím alchymie výparů neuvěřitelnou transmutaci našich těl.

Zima byla onen večer taková, že když jsme přišli, necítili jsme prsty.

"Určitě víc jak čtyřicet osm!" zakřičel vesele Samuraj a seběhl příkrý sráz, který vedl do naší lázně.

"Díval jsem se při odchodu..." "V noci klesne přinejmenším na padesát, to je jasné," zvýšil jsem a dobře jsem pochopil jeho lehký tón.

Hvězdy pomrkávaly se zimomřivou štiplavou křehkostí. Sníh se rozlétal pod našimi kroky v suchém, zvukném šepotu.

Vší silou jsme se opřeli do zmrzlých dveří. Povolily s takovým praskotem, že to vypadalo, jako bychom rozbili okno. Zapálili jsme svíčku a vlepili ji na dno prázdné konzervy. Kolem jejího váhavého plamene se rozzářila duhová aureola. Samuraj seděl na bobku a začal naplňovat pánev, já jsem zatím oloupal kůru několika březových větviček, abychom měli čím nakrmit první plameny. Vnitřek zmrzlé a ponuré místnosti pomalu ožíval.

Její temné stěny z kulatiny byly vlhové. Nad bazénkem vystupoval tenký pramínek páry. Samuraj nabral sběračku a pokropil kamínky. Vztekly pí skot byl dobrým znamením. Šli jsme se svléknout ke vchodu, který nám teď připadal ledový.. .

Skutečná lázeň se musí podobat peklu. Plameny pronikají skrze malý otvor pánve. Kamínky, ha které se přilévá stále více vody, pískají a syčí jako tisíc hadů. Prkna začnou klouzat. Pohyby v polosvětle jsou nemotorné. Co se týká březových větviček, tak to je opravdové mučení! Ale také silná rozkoš. Nejdřív je řada na mně. Lehnu si na úzká prkna chodbičky a Samuraj mě začne s pořádnou energií švihát. Namočí si svůj svazek do vařící vody a mlátí mě přes záda. Křičím bolestí a radostí. Jemné a ohebné proutky jako by mi pronikaly mezi boky. Můj duch se zatemňuje. Pára je čím dál víc vařící. Samuraj se satanským potěšením pokračuje a zasypává mi záda palčivými švihy. A nezapomíná čas od času nalít na rozpálené kameny další sběračku. Nový mrak páry zakryje na chvíli mého mučitele...'

Nakonec se ozvalo mé myšlení a zničené přemírou bolesti a rozkoše mi oznámilo poslední zprávu, že už nemám tělo. Byla to pravda! Namísto těla jsem pocíťoval jeho šťastnou absenci, výtečné nic složené ze zpoceného stínu a lehce aromatické vůně listů břízy, namočených do vařící vody. Rytmičtý pohyb svazečku proutí, který nyní švihal do prázdnoty, mnou pronikal, jako bych byl ze vzduchu...

V tu chvíli vyčerpaný Samuraj přestal, odhodil proutky a rozložil se na prknech, která byla svisle k těm mým. Připravoval jsem se na svůj úkol a stále jsem necítil tělo. Moje paže se zvedaly a dopadávaly, přičemž mrskaly Samurajovo svalnaté tělo a ten vzdychal rozkoší. Všechno se to dělo bez mého vědomí.. .

Je zvláštní, že to bylo při pohledu na Samurajovo velké tělo, kdy jsem si poprvé uvědomil, že nahý člověk může být krásný. . .

Pára byla tak horká, že už jsme nemohli dýchat. V hlavách nám bzučelo a rudé bubliny se nafukovaly a praskaly nám do očí. Byl čas udělat to základní. . .

Otevřeli jsme dveře místnosti a potom vchodové dveře. Vyřítili jsme se ven za zvukomalebnoho sténání hvězd, do výživného chladu noci. . .

O vteřinu později jsme zůstali stát nazí na úpatí svahu, který sestupoval k Oleji. Jedna, dva, tři! A spadli jsme přímo na záda do panenského sněhu.

Vůbec nám nebyla zima. Neměli jsme totiž těla.

Křišťálový zvuk hvězd. Hluchý zvuk našich srdcí.

Srdce vypadala opuštěná, samotná, zavalená v čistém a suchém sněhu. Čiré nebe nás vuclo do své propasti plné konstelací.

Chvíli. . . A potom se jemná pára, která z nás vystupovala, rozptýlila. Začali jsme pocíťovat kůži, která spalovala mokry sni, ramena, vlhké vlasy potažené slupičkou ledu, který už se začal utvářet. . .

Vrátili jsme se do svých těl.

Jedním skokem jsme se ocitli na nohou, abychom nezničili naše otisky ve sněhu, a běželi jsme zpátky do lázně...

Ten večer seděl Samuraj jako vždycky ve svém oblíbeném škopku. Byla to taková malinká měděná vana~ kterou čas od času vycídl pískem z řeky.

Dlouhé nohy složil pod sebe a ponořil se. Já jsem se natáhl na lavičku.

Po naší eskapádě pod ledovým nebem vypadala místnost úplně jinak. Vedro už nás nedusilo, ale příjemně hrálo naše znovuobjevená těla. Vůně byly stále živé, ale jasnější a lépe rozlišitelné. Bylo

výtečné nasávat teplou a suchou vůni kamenů, potom mírně natočit hlavu a vdechovat vůni březovéhosvazečku, který zůstal v bazénu. Následovat ve tmě pomalý postup jiné vůně, vůně kůry, která se vařila na pánvi.

Po pekelné aktivitě, po okamžiku zmizení pod hvězdami se pro nás místnost, vyplněná něžným a vlhkým polostínem, stala zvláštním rájem před přicházející nocí. Zůstali jsme dlouhou chvíli bez pohnutí, zasnění. Potom si Samuraj zapálil doutník.

Onen večer si také jeden zapálil. Skutečný havanský, který vytáhl z tenkého hliníkového pouzdra. Věděl jsem, že se takové doutníky prodávají jediné ve městě, v Nerlugu, třicet sedm kilometrů odsud, a že stály šedesát kopějek kus, včetně obalu. Celé jmění! Čtyři školní obědy!

Ale Samuraj se cenou pravděpodobně nezabýval. Natáhl paži, uchopil sekeru, která ležela vedle pánve, položil svůj tlustý doutník na okraj škopku a krátkým a přesným pohybem odsekl jeho malý hnědý konec.

Po prvním nadechnutí se ještě pohodlněji usadil do vody a oznámil bez přechodu, pohled zabořený do tmavého stropu chalupy:

"Olga říkala, že všichni tihle malí mužikové, co kouří ty malinké vajgly, ty smradlavé cigarety, neumějí žít." „Jak to, neumějí žít?" zeptal jsem se a zvedl hlavu z lavice.

"Spokojují se s průměrností." "Co?" "Ano, chtějí být průměrní. Řekla to velmi trefně.

Napodobují jeden druhého. Průměrná práce, průměrná žena, kterou budou milovat průměrně. Průměrní, no..."

"A ty?" "Já kouřím doutníky." "Jsou dražší, co?" "Ne tak úplně. Kouřit doutník, to je... ehm... Je to estetický čin." "Cože?" "Jak ti to vysvětlit... Olga o tom mluví tak dobře..."

"Este... Co to je?" "V podstatě jde o způsob. Všechno záleží na způsobu, jakým člověk něco dělá, a nejde o to, co dělá. . ." "No to je jasné, to je normální. Když ne, tak bychom se mrskali kopřivama. . ." "Jo... Jenom, víš, Juane, Olga říká, že krása začíná tam, kde se způsob stane vším. Kdy jediné způsob má cenu. Nemrskali jsme se, abychom se umyli."

Rozumíš?" "Ne, ne tak úplně..." Samuraj zmlkl. Oblak kouře z doutníku zakroužil nad jeho svazečkem. Ucítil jsem, že hledal slova, jak by vysvětlil, co mu vysvětlila Olga.

"Vidíš," zašeptal nakonec, vdechuje trochu vzduchu, oči napůl zavřené. "Říká například, že když je muž s ženou, nemusí mít pohlaví veliké jako nevím co." (Samuraj vzal sekeru a mávnul jejím dlouhým, trochu ohnutým topůrkem.) "Že to není to, co se počítá." "To ti vyprávěla o tom!?"

"Ano... Nakonec, ne stejnými slovy." Zvedl jsem se z lavice, abych Samuraje lépe viděl. Doufal jsem, že mi odhalí velkou záhadu.

"Ale co tedy platí, když muž dělá ženu?" zeptal jsem se hlasem, v němž zazněla falešná lhostejnost, abych nezmařil to, co už nakousl.

Samuraj zůstal chvíli zticha a potom, jako by byl dopředu zklamán mojí neschopností chápat, odpověděl trochu suše:

"Souzvuk. . ." "Eh, jaký souzvuk?" "Souzvuk všeho - světla, vůní, barev..." Zavrtěl se ve svém škopku, otočil se ke mně a začal vesele:

"Olga říká, že tělo ženy zastavuje čas. Svou krásou. Celý svět někam běží a hýbe se... A ty, ty žiješ v této kráse... ."

Pokračoval dál, nejdříve to byly takové záškuby, ale potom získal jeho hlas větší jistotu. Možná že pochopil, co mu Olga svěřila, až teprve tehdy, když mi to začal vysvětlovat sám.

Poslouchal jsem ho roztržitě. Myslím, že jsem pochopil to základní. Znovu jsem před sebou spatřil tvář neznámé blondýnky. Ano, byl to souzvuk: bubláni Oleje, jeho čerstvost, vonící dech ohně ze

dřeva, pozorné ticho tajgy. A ženská přítomnost, intenzivně zkoncentrovaná v něžné křivce šíje neznámé blondýnky, kterou jsem si prohlížel skrze tanec plamenů.

"Když ne, pochop, Juane, láska bude jako u dobytka. Pamatuješ si, minulé léto na farmě. . ." Ano, pamatoval jsem si. Bylo to první teplý jarní den. Když nám skončila škola, vzali jsme to přes sousední kolchoz. Náhle jsme uslyšeli rozběsněné bučení krávy, rozléhající se dlouhou dřevěnou budovou, kravínem, který vykukoval z tlusté vrstvy bláta, vytvořené ze sněhu a hnoje.

"Museli ji zabít, kreténi!" prohlásil Utkin se znechucením, ve tváři výraz bolesti.

Samuraj se krátce, uštěpačně zasmál a udělal na nás znamení, abychom ho následovali. Přiblížili jsme se k pootevřeným vratům a s námahou jsme tahali holínky z lepkavého bahna.

Uvnitř v jednom koutě, který byl od ostatních částí kravína oddělen pevným hrazením z velkých prken, jsme spatřili rezavou krávu s krásnými bílými skvrnami na břiše. Měla svázané nohy. Hlava s useknutými růžky byla připevněná k prknům. Kráva se v ohradě pohybovala těžce. Na jejím zadku se divoce a nemotorně vzpínal ohromný býk. Tři muži s pomocí tlustých provazů řídili tento náruživý nápor. Býk měl v nosních dírkách kroužek, na němž byl upevněný řetěz, který držel jeden z mužů. Vydával vášnivé skřeky a zadními končetinami dupal po bahnité zemi, zatímco dvěma předními byl zaklesnutý do zad krávy. Její tělo bylo vyzvednuto jistým typem opory, aby se jí pod tou hrozitánskou vahou nezlomily nohy. .

Věc, která se tyčila pod břichem býka, přitáhla náš zájem svou mocí nafialovělého, uzlíkovatého polena. Poleno svítilo tmavou krví a těžce tlouklo na spodek bílého zadku krávy. Jeden z mužů vykřikl něco směrem ke druhému, který byl býkovi nejbliže. Ale vypadalo to, že v tom zmítání a dupání nic neslyšel.

Najednou býk vydal ohlušující zabučení. Spatřili jsme, jak se ohromná kláda pod jeho břichem zachvěla a začal z ní vystřikovat mohutný proud, přímo na bílý zadek krávy. Muži začali křičet. Kolchozník, který stál býkovi nejbliže, kládu velice zručným pohybem popadl a zastrčil ji do správného místa. Druzí dva křičeli dál a vypadalo to, že mu to zpoždění vytýkají.

Celá býčí hmota se roztřásla v těžkých náporech.

Podstavce, které nadzvedávaly tělo krávy, vibrovaly a pravidelně vrzaly. Všimli jsme si, že na kůži býka probíhaly krátké záchvěvy. Jeho bučení bylo najednou tlumenější, jakoby zadýchané...

Rozmnožovací mašina zpomalila svoji práci a muži, kteří dávali pozor na její mechanismus, si už s úlevou oddechovali a osušovali si zpocená čela.

Venku sálalo spalující slunce a my se odebrali do Světlé. Pociťovali jsme ve všech údech bolestivou zdřevěnělost. Jako po nějakém nadlidském výkonu nebo po nemoci... Utkin se na nás podíval a v obličejí měl křečovitý výraz. Rozkřičel se nakráplým hlasem: .

"Můj strýček má pravdu, když říká, že člověk je tím nejkrutějším zvířetem na světě!" "Tvůj strýček je básník," pronesl Samuraj a usmál se. "Jako ty, Utkine. A básníci mají vždycky strach ze života. . ."
"Ze života?" zopakoval Utkin velice vysokým tónem.

Přidal do kroku a pravým ramenem mířil k nebi.

Jeho prohlášení mi rezonovalo v hlavě ještě hodně dlouho.

Samuraj na mne hleděl ze svého škopku. Zjevně čekal odpověď na otázku, kterou jsem neslyšel, něco z mých vzpomínek na tělesnou mašinu na farmě.

"A Olga, kdo to je?" zeptal jsem se, abych skryl svou nepozornost.

"Kdo je zvědavý, bude brzo starý," odpověděl Samuraj s nejasným úsměvem.

Pomalou vstal a překročil okraj škopku.

"Půjdeme, už je pozdě," dodal a hodil mi velký lněný ručník.

Zpátky jsme šli rychle. Těla, která v této chvíli skrývaly krátké beraní kožichy, byla znovu citlivána zimou, jako byly naše pohledy citlivé k znepokojující kráse ledového nebe. Už nás nelákalo, ale drtilo svým tvrdým nočním křišťálem. Šlehající vítr nám drásal obličej.

Olžina chalupa se nacházela na druhém konci vesnice. Samuraj se předtím, než se se mnou rozloučil, zastavil a pronesl hlasem, který byl trochu napjatý kvůli promrzlým rtům:

"Myslí si, že nejdůležitější je správně umřít. Že člověk, který sní o krásné smrti, bude mít také mimořádný život. Ale to jsem ještě náležitě nepochopil. . . " "A kdo může správně umřít?" zeptal jsem se a s námahou od sebe odlepil rty.

Samuraj se mezitím otočil a už se vzdálilo několik kroků. Zakřičel do ledového větru:

"Válečník!"